

kumeka ali kumico pod pazduho, žene ga (jo) na svoj dom, kramljata spotoma o domaćih obiteljskih razmerah, kajpada — v istem jeziku. Ne bojita se drug drugega. Vse drugače je to v Mariboru in v Ptuj, kjer vlada med meščanom in kmetom razlika v jeziku. Tu se lahko opazi med obema strankama nekako prisiljeno razmerje, ki ga hipna razburjenost takoj spremeni v surovost in robatost. V Ptuj u. pr. sem bil priča, kako je hotela neka mestna gospa ubozi kmetici prevreči jerbasa jabolk, ker so se ji zdeli predraga. Kot ob strani stoječ opazovalec sem to preprečil, sam kupil potem nekaj jabolk ter se doma ob tehtnici prepričal, da jabolka niso bila predraga — le pomislite: minulo pomlad, ko so bila jabolka redka, 1 kg samo 50 vinarjev. Sicer pa je dotična kmetica takoj potem prodala za zahtevano ceno ves jerbasa jabolk. Ugajal mi je na tej kmetici ženi njen mirni nastop. Ko jo je mestna gospa zmerjala v nemškem jeziku zaradi prevelike cene jabolk, je mirno odgovorila: „Če so vam predraga, pustite jih, jaz vem, kaj so jabolka vredna, in nič se ne bojim, da jih ne prodam!“

Tako je prav! Kmetickemu prodajalcu bi priporočal, da ostane v takih slučajih miren, dostojnega vedenja, dasi je to včasih težko. Ni mi pa ugajala v Mariboru na ulici kmetica, ki je nesla na glavi pokrit jerbasa. Na vprašanje neke gospe, nese li mleko, je odgovorila surovo: „Kaj vas briga.“ Tak odgovor na prijazno, skoraj proseče vprašanje ni bil na mestu.

Opazoval sem še nadalje dotično gospo. Se eno kmetico je vprašala radi mleka, a ta ji ni dala nobenega odgovora; molče je hitela dalje. Dostojno sicer ni, na vprašanje ne odgovoriti, a vsekakor je bilo bolje, kakor pa odgovarjati s surovostjo.

Kaj je namen pričujoče moje razprave? Povedati sem hotel, da je med kmetickim in mestnim prebivalstvom vladalo že od nekdaj nekako neprijazno razmerje, ki ima svoj vzrok v tem, ker meščani po večini vse premalo poznajo kmetijske razmere. To neprijazno razmerje je povsod tem večje, kjer se oba navedena sloja — meščani in kmet — v jeziku ne razumeta in si ne moreta drug drugemu povedati tega, kar bi si rada povedala.

Da je sedanja draginja in zlasti veliko pomanjkanje živil po mestih vzrok zavisti in iz nje izvirajoče mržnje meščana do kmeta, je jasno ko beli dan. Iz zavisti izvirajo razne slabe lastnosti, kakor obrekovanje, hudobija, surovost, prezanjanje itd., zato je prav lahko uvideti, na kateri strani tiči vzrok, da se „med kmetickim in mestnim prebivalstvom koplje vedno večji prepad.“

Kmetickemu prebivalstvu, ki so mu te vrstice v prvi vrsti namenjene, nujno svetujemo, naj ohrani v vseh takih slučajih, kjer se mestni ljudje zadirajo vanj in ravna jo morda surovo in odurno z njim, kolikor mogoče mirno kri. „Rahla beseda srd potolaži“ pravi naš pregovor in marsikdo je že s svojo hladnokrvnostjo premagal onega, ki ga je surovo napadel.

Važne gospodarske zadeve

V soboto, dne 3. novembra, je imel gospodarski svet mariborskega okrajnega glavarstva, v katerem so zastopniki vseh strank in stanov, svojo mesečno sejo pod predsedstvom g. namestniškega svetnika pl. Weiss. Ker je tvarina, ki se je obravnavala, v mnogem oziru tudi splošne važnosti, prinašamo kratko poročilo o tej seji.

Rekviriranje živine.

O tem predmetu je poročal živinozdravnik g. Fišer. Poročevalec je omenjal, da zahteva vnovčevalnica vedno več goveje živine za vojaštvo in za civilno prebivalstvo. Mariborski okraj je posebno močno obremenjen. Težka in debela živina izginja, posebno močno pa izginjajo vprežni voli in žali tudi krave-mlekarice. Povprečna teža goveje živine, ki se odvzema, je sedaj določena na 300 kg. Bati se je, da na spomlad sploh ne bomo več imeli starejše, oziroma težje živine. Sedaj se je še organiziralo 13 tisoč železničarjev, ki zahtevajo vsak mesec do 2 kg mesa za vsako osebo svoje družine. Vsled tega je ostalo prebivalstvo silno oškodovano. Namerava se omejiti uporabo mesa v gostilnah, in sicer tako, da se bo goveje meso uporabljalo v gostilnah samo za stalne goste.

Na vprašanje g. Lichtenwallnerja, kako je z oddajo svinj, pojasni g. Fišer, da je sedanja oddaja svinj popolnoma prostovoljna. Nihče ne more nikogar siliti, da bi moral oddati svinje. Če pa hočeš prodati ali kupiti prase ali svinjo, se moraš obrniti na uradnega nakupovalca. Odslej torej niti mesarji, niti vojaški nakupovalci in ne zasebniki ne smejo sami nakupovati svinj. Edino pravico nakupovanja svinj in naprejšprodaje ima živinska vnovčevalnica, oziroma njeni uradno nastavljeni nakupovalci. To je takozvani svinjski monopol. Ker pa na ta način skorogotovo vnovčevalnica ne bo dobila dovolj svinj, in ker se govori, da kmetije svinje pridno debelijo za lastne potrebe, pripravljajo oblast načrt, da bi se tudi svinje prisiloma potom rekvirirale, kakor se rekvirira goveja živina. Čudno je zvenelo, ko je g. Fišer povdarjal, da se bo moralo tekom časa natanko določiti,

koliko svinj, oziroma kako težke svinje bode smel kmet zaklati za domačo rabo in da se sploh mora natančneje določiti količina mesa in masti, ki se bo smela uporabiti na kmetih za posamezno osebo. Čudna je ta razlaga tembolj, ker je vendar jasno, da se bo s takim postopanjem vzelo ljudstvu na kmetih veselje do skrbne odreje in do pitanja svinj. Edino, kar se dandanes ima kmet boljše, je košček domačega mesa in mast, s katero si zabeli svoj tenkoodmerjeni živež. Če mu še to po znanem načinu ožmerite, bo postal nevoljen, in tako se bo s takim neoprednim in neopravičljivim korakom skupni stvari mnogo več škodovalo, nego koristilo. Saj kmet da vse svojo govejo živino mestom, vojaštvu in industriji. Ne kratite mu grižljaja svinjskega mesa! Če ima kako svinjo za prodaj, jo itak rad odda. Navzoči kmetiski zastopniki so bili presenečeni, da je g. Fišer glede oddaje svinj stopil na stran meščanov in mesarjev.

Po našem mnenju je tudi cena 5—7 K za debele svinje na vsak način prenizka. Svinja stane našo gospodinj, predno jo vzredi, ogromno truda. In če sme tovarnar za parhant, ki je stal meter nekdanj samo 40—80 v, računati sedaj po 40—80 K, bo pač gospoda pri zeleni mizi tudi za dragocene svinje morala nastaviti malo višje cene. To bi bilo pravično.

Druga živila in potrebščine.

Drugi poročevalec, vodja prehranjevalnega urada g. dr. Lajnsi, je uvodoma povdarjal, da imajo gospodje, ki določajo cene kmetickim pridelkom, zelo nesrečno roko. Za belo repo so n. pr. določili mnogo višjo ceno (35 K), kakor za dragoceni krompir. Za zelje so določili ceno 45 K za 100 kg, za korenje, ki da mnogo manj dela, pa 30 K. Za krompir in zelje bi se morale določiti višje cene, kakor za vodo repo in korenje. Naša uradna politika cene je popolnoma napačna.

Sedaj se rekvirira krompir od hiše do hiše, ker se ga potom prostovoljno oddaje ni dobilo toliko, kakor se ga zahteva. Mariborskemu okraju je n. pr. predpisano, da bi moral oddati 1125 vagonov, dosedaj se ga je dobilo samo — 54 vagonov. Tako visoke zahteve so pred vsem krivi napačni podatki pri popisovanju zemljišč, oddaja in poraba zgodnjega krompirja, slaba letina v mnogih krajih, popolnoma napačne cenitve pri izkopavanju, tatvine itd. Če bodo torej rekvizicijske komisije od koga zahtevale več krompirja, kakor ga je obvezan oddati, naj pojasni: 1. da je imel na njivi vsajenega več zgodnjega krompirja, za katerega je še bil prost promet, 2. da mu je toliko in toliko krompirja bilo ukradeno, 3. da njegova s krompirjem nasajena njiva ni bila tako velika, kakor jo je zapisal merilec in popisovalec v poletju, 4. da je bil pridelek vsled suše in slabe lege zelo majhen. Na vsak način se mora pustiti za seme za 1 hektar vsaj 20—25 meterskih stotov (kar je itak zelo malo), 100 kg se mora pustiti za hrano za osebo do nove letine, 22% cele letine pa se ti mora pustiti za krmo in za izgubo.

Bele repe je letos v mariborskem okraju v izobilju. Cena je nenadoma poskočila od 9 na 35 K za 100 kg. Dosedaj se je razposlalo v okraju nad 40 tisoč meterskih stotov repe. Repe je toliko, da je imel prehranjevalni urad v Mariboru dne 3. novembra ponudbe za 280 vagonov. Žal, da je železnica, oziroma vojaška uprava, naenkrat ustavila ves promet z repo in tako ležijo celi kupi repe ob kolodvorih na prostem. Repo pošiljamo samo na Stajersko, izven dežele ne. Celo na Vransko in v Rogatec je šla mariborska repa. Iz Slavonije, kjer je letos zelo malo tega blaga, ponujajo visoko ceno — 120 K — za našo repo, a oblast ne dovoli izvoza.

Po našem mnenju bo mnogo repe, ki je sedaj nakopičena v velikih množinah, segnilo in postala bo nevjzita. Oblast naj vendar malo bolj skrbno varuje kmetijske pridelke in naj da nakupljen krompir in repo tako spraviti (v zemljo), da še bo tudi spomlad vžitna. Kmetom pa svetujemo, da si obdržijo obilo bele repe za hrano ljudem in živini. Zelja je malo, radi tega si pomagajmo z repo.

Rekvizicija sene je izvečine že opravljena. Vojaška oblast je zahtevala iz mariborskega okraja 225 vagonov; 110 vagonov se ga je že dobilo, 75 vagonov se ga je odpisalo, tako da ga je še treba spraviti do 40 vagonov skupaj, kar se bo baje dobilo. Sedaj se vršijo sestanki županov in drugih mož po posameznih krajih, da se tako organizira oddaja sene in se prepreči prisilna rekvizicija potom vojaštva.

Slaba bo letošnja zimo radi mleka. Že sedaj se čuti ne samo v mestih, ampak tudi mnogokje na deželi tako hudo pomanjkanje tega živila, da se je v zimskih mesecih bati najhujšega. Tega je krivo pomanjkanje krav (ki so se rekvirirale), pomanjkanje sene in močnih krmil. Sicer pa je tudi cena mleka v primeri z drugim blagom daleč prenizka. Če bi bila uradno določena cena za mleko vsaj nekoliko višja, bi ljudje tudi iz oddaljenih krajev spravili več mleka v mesto.

Slaba bo tudi z mastjo. Kmetije nimajo svinj prav s čim odebiliti, grozi se z rekviriranjem svinj, cena za špeh, po kateri bi ga moral oddati kmet (7 K 50 v), je zelo nizka. Ogrski špeh pa se prodaja po 27 K 1 kg. — Iz tega vidimo, da višja oblast sama dela proti temu, da bi pri kmetih vzbujala veselje do večjega pridelovanja masti.

Obljubljeno je, da pride v kratkem v naše kraje dovolj vojne kave, cikorija pa je čisto izostala. Ljudje rabijo vinske peske in razne vrste žita za kavo.

Petroleja bo v zimski dobi dokaj več kot dosedaj. Odslej ima vsaka družina pravico do gotove množine petroleja. Kdor ga ne dobi, naj se pritoži na okrajno glavarstvo. Domači rokodelci: čevljarji, krojači, šivilje, tkalci in drugi morajo dobiti več petroleja, kakor druge obitelji, ker opravljajo tudi ponoči svoje delo.

Prehranjevalni urad je tudi oskrbel drva in premog. Vsak dan se razdeli po občinah v okraju 4 vagon drva. Za mesec oktober še ima okrajno glavarstvo obljubljenih 75 vagonov premoga.

Glede sadja je osrednja oblast napravila veliko pomoto, ko je za zgodnje slabše sadije določila cene po 80 vinarjev za 1 kg in še višje, za žlahtne mošančke pa se plačuje samo po 50 do 60 vinarjev 1 kg. Pozno sadije je mnogo pre poceni. S sadjem je okraj res dokaj dobro preskrbljen. Kstanja smo dobili že 6 vagonov.

Mila pride v kratkem več vagonov in se bo oddajalo samo na karte.

S sladkorjem gre bolj slaba. Na karto se ga bo odslej dajalo na deželi samo ¼ kg, v mestih pa ½ kg. Na zimo bo treba s sladkorjem zelo varčevati.

Jaje je zelo malo. Prehranjevalni urad prosi kmeticko ljudstvo, naj kolikor more odda jajca za sladkor. Jajca se oddajo večinoma za krepičo uboim ranjencem, ki se prevažajo po železnici.

Rekvizicija žita.

Okrajni glavar pl. Weiss je nato poročal, da se je letos oddalo tako malo žita, kakor še nobeno leto. Nasledek tega je, da bosta okraj in mesto sedaj več tednov dobila zelo malo moke in kruha. Dovolj drugod je popolnoma izostal. Oblast je morala odrediti prisilno oddajo potom rekvizicijskih komisij od hiše do hiše. Temu se lahko izognejo tiste občine, ki prostovoljno oddajo odvisne množine.

Razgovor.

Tem poročilom je sledil razgovor, katerega so se udeležili gg. Lichtenwallner, dr. Lajnsi, Petrovan, Urban, Žebot in drugi. C. kr. okrajni žetveni komisar Petrovan je izjavil, da je bilo popisovanje obdelanih zemljišč večinoma krivo in zelo slabo izpeljano in ne more služiti kot podlaga za izračunjanje oddaj podvržene količine pridelkov. Sprejel se je predlog, v katerem gospodarski svet odločno ugovarja, da bi se vzeli ti napačni podatki kot ključ za oddajo. Popisovanje zemljišč je stalo davkoplačevalce ogromno denarja, a je sedaj za nič. — Komisijonar g. Urban je pojasnil, da tudi tisti, ki so pridelali samo koruzo in nič drugega (žlahtnega) zrnja, ne dobijo odslej več krušnih kart. Če hočejo dobiti krušne karte, morajo oddati vso koruzo, kar je ne rabijo za seme in krmo. Proti temu se je sicer odločno ugovarjalo, a g. Urban je izjavil, da se tega ne da drugače urediti. Ali naj ubogi viničarji in najemniki uživajo samo koruzo?

Izobraževalna društva, na delo!

Bliža se nam četrta vojskna zima. Vseposvobod gledamo ruševine grozovite svetovne vojske — tudi na polju društvenega delovanja. Mnoga naša izobraževalna društva so več ali manj zaspala in razpadla. Toda prejkoslej mora napočiti dan miru, ki nam prinese ogromno novega dela. Čas je za to skrajni, da oživimo vsa naša izobraževalna društva.

Pozivamo v imenu naše Stajerske „Slovenske krščansko-socialne zveze“ vsa naša pri njej včlanjena izobraževalna društva, naj nemudoma skličejo odbore seje. Če je malo odbornikov doma, naj začasno dopolnijo njih število iz kroga mlajših mladeničev, zavednih mladen in naših za izobrazbo vnetih starejših mož. K odborovi seji se lahko povabijo razni mladeniči in mladenke, ki imajo veselje do društvenega dela. Treba je pregledati, v kakšnem položaju je društvena blagajna. Zadnja dva meseca se naj pobere vsa udnina. Brez denarnih sredstev je nemogoče društveno delovanje. Tem potom se lahko dobi veliko novih udov.

Nadalje je treba pregledati društvene knjižnice. Mnoge so v neredu, nekatere so morda celo že propadle. Sedaj bo že več časa za branje, zato naj se knjižnice spopolnijo z novimi knjigami, stare, izposojene pa vse dobijo nazaj. Ponekod, kjer ni strogega reda pri društveni knjižnici, so udje raznesli knjige na vse strani. Ker se ni skrbelo, da bi jih vrnili, pa je sedaj knjižnica skoraj prazna.

Pri odborovi seji se naj napravi načrt za zimsko delo. Tu pridejo v poštev redni poučni sestanki in gledališke predstave. Vojska nam je dala na razpolago nebroj građiva, ki se lahko obravnava pri obširnejših odborovih sejah in poučnih sestankih.

Mladeniške in dekliške zveze, ki so podlaga društvenega življenja, naj vseposvobod oživijo. Na no-